

„Én írónak készültem, semmi másnak”

1878. október 21. Egy „törvénytelen” gyerek születik Nyíregyházán, s ez a gyerek Krúdy Gyula. Szüleinek már 10 gyermeke van, s az elsőszülött, Gyula, már 17 éves, amikor titokban összeházasodnak. A rendíthetetlen 48-as nagypapa, a jogász édesapa, a szolgálólány édesanyja és a gögös dzsentriváros — Nyíregyháza — különös, furcsa légköre, erősen meghatározzák az író életét. Még csak tizennégy éves, s megjelenik első novellája a Szabolcsi Szabadsajtóban, húszéves sincs, amikor Üres a fészek (1897) címmel már novelláskötete lát napvilágot. Rövid élete (55 évet sem élt) alatt páratlanul termékeny alkotó volt. Ezernél több cikk, karcolat, majd három-ezer elbeszélés, hatvannál is több regény, s négy színmű az életműve. Életének fordulópontja, s fontos állomása volt a Szindbád ifjúsága (1911) és a Szindbád utazásai (1912) — melyet Ady is lelkesen méltatott —, valamint A vörös postakocsi (1914) című regénye.

Krúdy Gyula kiemelkedő alakja XX. századi irodalmunknak. „Hallatlanul gazdag örökséget hagyott ránk, s bár könyvtárnyi alkotásának óriási, lecsapolatlan lámpvilága, öserdei félhomálya már tisztulóban van, s kutatói egyre járhatóbb utakat vágnak ebben a búján tenyésző vadonban: Krúdy-képünk még ma sem kerekedett teljessé, nem végleges. Adósságunk szinte leróhatatlan... Hajdani nagy sikerei, majd szinte élve eltemetése után ma úgy látszik: lassan eljön az ő ideje is...” — írja Szabó Ede az Arcok és vallomások sorozatban megjelent Krúdy-kötetben. Reméljük, a centenáriumi évforduló gyorsító nyitánya lesz hazai és világirodalmi térhódításának.

A centenáriumi évforduló országos figyelmet kapott. Február 10-én Krúdy-emlékbizottság alakult Nyíregyházán a programok összeállítására, s a különböző feladatok összehangolására. Fokozott feladat hárul most az író szülővárosára. Halála után majd negyven évig váratott magára Nyíregyházán egy állandó kiállítás megnyitása, a Jósza András Múzeumban. Az 1974-ben megnyitott tárlat az író életét, életútját mutatja be. A város nagy szülötté mindig a legnagyobb tiszt-

telettel és szeretettel ír a Nyírségről, szülővárosáról 1928-ban a következőket jegyezte papírra: „Az én olvasóim soha se kérdezték: hol születtem? Minden írásomból kitűnik, hogy nyíregyházi vagyok, aki büszke származására. Harminc esztendeig mindig Nyíregyházáról írtam és szülővárosomtól soha sem kértem semmit a szereteten kívül”.

Lapunk nem tud a teljes eseménysozatról számot adni, annál is inkább,

Hatvanyné Marton Erzsébet: Krúdy

mert egy részük már le is bonyolódott. Így csak néhányat, a jelentősebbeket emeljük ki. Október 20–22 között a Magyar Irodalomtörténeti Társaság a Krúdy-centenáriumi jegyében Nyíregyházán rendezi vándorgyűlését. A debreceni Csokonai Színház Az arany meg az asszony címmel bemutató előadást tart Nyíregy-

házán, a Móríc Zsigmond Színházban. Előadás előtt koszorúzás az író szülőházán elhelyezett emléktáblánál. Október 20-án kiállítás nyílik a Jósza András Múzeumban a megye által meghirdetett képzőművészeti pályázatokból. A Krúdy Gimnáziumban október 21-én leleplezik az író mellszobrát, melyet Borbás Tibor szobrászművész készített. Sóstón, a „Svájci-lak”-on emléktáblát helyeznek el (a családdal együtt hosszabb időt töltött itt az író). A nyíregyházi Krúdy Mozi ünnepi filmvetítést rendez a Krúdy-művek alapján készült filmekből, tv-játékokból.

A Petőfi Irodalmi Múzeumban, Pesten, ugyancsak október 20-án, délután négy órakor Őszi utazások címmel kiállítást nyitnak meg, ezt követően az *Universitas* együttes ad ünnepi műsort az író tiszteletére. (A múzeum egyébként külön tanulmánykötetet is megjelentet.) A mozik újból műsorukra tűzték Huszárik Zoltán művészfilmjét, az író legendás regényalakját megelevenítő *Szindbád*ot. A Hanglémezgyártó Vállalat Krúdy-fantáziamezt jelentetett meg. Az Operaház sokáig repertoárján tartotta Kenessey Jenő Az arany meg az asszony című egyfelvonásos operáját, amelyet a szerző Krúdy azonos című színműve alapján komponált. A centenáriumi alkalmából azonban nem újították fel a zenedrámát...

S most a „legilletékesebbet”, az író legkisebbik lányát, Krúdy Zsuzsát kerestük meg, hogy megkérdezzük: a gazdag programból neki melyik tetszik a legjobban, s melyeknek örül igazán.

— Nehéz a rengeteg programból választani, hiszen mindegyiknek örülök. Az viszont igaz, hogy némelyiknek jobban. A magyar vidék, a vidéki városok, könyvtárak nagyon kitettek magukért. Pest megyében Krúdy-napokat hirdettek. Ez a megye volt szerintem a legaktívabb. Találkozókat, rendhagyó irodalomórákat, emlékesteket rendeztek. Kaposváron és Pécsen is szerveznek emlékestet. Az utóbbit a Pécsi Megyei Könyvtár, a Művelődési Ház és a Tanárképző Főiskola (október 30., du. 6 óra) közösen rendezi. Nagykanizsán, az Olajipari Művelődési Házban megnyíló kiállításra dr. Juhász János főorvos — akinek tudomásom szerint Magyarországon a leggazdagabb a Krúdy-könyvtára — kölcsönözte gyűjte-

ményét. Igen érdekes, hogy nem egy human iskola, hanem a győri Kazinczy Ferenc Egészségügyi Szakközépiskola is megkeresett, mert ők is megemlékeznek apámról. Miskolcon gyönyörű emlékkiállítás rendeztek (okt. 21-ig lesz nyitva), s egy reprezentatív katalógust és utcai plakátot is megjelentettek. Szegeden, a József Attila Tudományegyetem magyar tanszéke akadémiai nivójú előadásokat tart egy Krúdy-emlékülés keretében.

Külföldön is megemlékeztek apámról. A varsói Magyar Intézet egy Krúdy-fotókiállítást s egy emlékestet rendezett, ahol a lengyelre fordított Krúdy-íráskból állítottak össze műsort. A főszereplő színész hazánkban is ismert — Wojciech Siemion — a *Legenda a nyúlapprikásról* című film főszereplője volt. Varsó példáját Berlin, Szófia és Bécs is követi.

A fővárosi programok közül a legjobban annak örülök, hogy a XII. kerületben, a Magyar Jakobinusok terén levő könyvesbolt édesapám nevét veszi fel. Az avatóünnepség október 19-én, délelőtt 11 órakor lesz. A XIII. kerületi Hazafias Népfőrt október 23-án este 7-kor Krúdy-emlékestet rendez a Dunapark Kávéházban, Thuróczy Zsuzsa, Polgár Judit és Bilcsi Tivadar közreműködésével. Az évforduló jegyében jelent meg Krúdy Budapestje (Szabó Ervin Könyvtár). Fábri Anna Ciprus és jegenye című esszékötetet, valamint a Magyar Helikon kiadásában Gordonkázás címmel egy Krúdy életrajz-összeállítás kerül ki.

— Van-e valami hiányérzete a centenáriummal kapcsolatban?

— Igen. Sajnos változatlanul hiányzik édesapám szobra a margitszigeti művész-sétányról. Pedig 12 évig élt ott, s több kötetnyit alkotott a szigeten, s a szigetről. Nem hiszem, hogy tévedek: ott lenne a helye.

„Aki igazán akarná megírni Krúdy Gyulát, annak a Krúdy Gyula tintájába kellene mártania tollát” — írja Schöpfung Aladár. Sajnos Krúdy tintája már negyvenöt éve kiszáradt. De azért reméljük, hogy egyszer mégis sikerül az utókornak „megírni Krúdy Gyulát”.

Csorba Mária